

ФІНАНСОВА АРХІТЕКТУРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В Україні сформувалася банкоцентрична фінансова система, тож основними фінансовими установами, які є формотворчою складовою фінансової архітектури України є банки. Враховуючи відносно нетривку історію незалежної фінансової системи України вплив фінансової глобалізації є незначним та не має таких проявів протягом усіх етапів формування банківської системи.

Проаналізувавши наукову літературу [1-8] доцільно виділяти п'ять етапів її трансформації:

перший етап охоплює часові рамки з 1991 по 1996 рр. (рік, коли офіційно прийнята Конституція України) та характеризується закладанням основ функціонування банківської системи в країні. З 2 жовтня 1991 року починається перереєстрація комерційних банків Національним банком. На засадах різних бюджетних та позабюджетних фондів, диверсифікації пасивів у діючих банках та внесків підприємств (шляхом прихованих кредитів) виникає ціла низка нових комерційних банків. На цьому ж етапі спостерігалось масове утворення дрібних малопотужних «кишенькових» банків із капіталом, який часто не перевищував вартості трикімнатної квартири. Ці банки непогано зростали на гіперінфляції, примітивно експлуатуючи цей зовнішній, незалежний від них фактор.

У 1996 році прямими банкрутами стали 45 банків та 60 опинилися у стані прихованого банкрутства і ще протягом багатьох років виборюватимуть право на існування. Зрозуміло, це не могло не внести певних додаткових ускладнень у функціонування всієї банківської системи.

У першому періоді не простежуються зв'язки формування банківської системи України з тенденціями фінансової глобалізації. Тут, радше, наявний внутрішній самостійний процес зумовлений необхідністю переформатування фінансових установ ССРСР.

З 1997 р. по 2001р. починається другий етап трансформації, для якого характерна відносна стабілізація загального числа зареєстрованих банків та зменшення кількості реально діючих банківських установ, що зумовлено об'єктивною необхідністю у концентрації банківського капіталу, виходячи з потреб повноцінного обслуговування суб'єктів ринку. При цьому з 1997 р. реєструються представництва іноземних банків та

банки за участю іноземного капіталу: всього їх було зареєстровано 14.

У 1998 р. відбувається різке погіршення стану банків через кризу державних фінансів, причиною якої стала нездатність своєчасного здійснення платежів за ОВДП. Основним негативним наслідком фінансової кризи є зниження рівня капіталізації банків.

Третій етап (2002-2009 рр.) можна вважати етапом розвитку та ефективного функціонування банківської системи України. Зазначимо, що з 2002 року банківська система стабілізувалась, кількість діючих банків поступово зростала. Цей період також характеризується масовим приходом банків з іноземним капіталом.

В більш менш сформованій банківській системі на другому та третьому етапі починає простежуватись вплив фінансової глобалізації. Прихід банків з іноземним капіталом, збільшення їх кількості та кількості фінансових операцій проведених ними припадає на четвертий етап фінансової глобалізації, який характеризується її поглибленням та технологізацією. В цей час Україна може відчувати переваги залучення у цей процес, що відображаються у посиленні конкуренції на ринку банківських послуг, прискоренні впровадження новітніх банківських технологій в банках, підвищенні прозорості діяльності банківської системи України, зростанні обсягів кредитних ресурсів, залучення в економіку закордонних інвестиційних ресурсів.

Четвертий етап припадає на 2010-2014 рр. З 2010 року наслідки світової фінансової кризи наздоганяють і Україну, відбувається погіршення ситуації в банківській системі. Таке погіршення спричинене високою залежністю українських банків від зовнішнього кредитування. Воно проявилось у: зниженні темпів розвитку ринку фінансових послуг в Україні; зниженні сукупного попиту населення внаслідок негативних очікувань, що в свою чергу призвело до зниження темпів зростання ВВП; послабленні ділової активності суспільства; скорочення обсягів виробництва кредитно залежними підприємствами; прагненні деяких українських політиків «перекласти» проблеми фінансового ринку на населення України загалом [7].

Події четвертого етапу є безпосередньо пов'язані з фінансовою глобалізацією. В цей період Україна вже зайняла певні позиції на світовому фінансовому ринку, проте лише пожинала переваги які отримала, намагаючись максимально скористатись можливістю залучення зовнішнього капіталу, проте не модернізуючи фінансову систему відповідно до нових умов. Створення фінансових інститутів, які б контролювали фінансові потоки в Україні, та обмежували їх негативні наслідки, могло б вбезпечити нас від негативних наслідків фінансової глобалізації.

Деякі вчені також виділяють п'ятий етап трансформації банківської системи України, який починається з 2014 року та припадає на момент

загострення політичної кризи в країні та початок бойових дій на сході, що стало рушієм поглиблення наслідків світової фінансової кризи та зародження внутрішньої. Даний етап характеризується виведенням з ринку великої кількості вітчизняних банків.

Так, станом на початок січня 2016 року, в Україні працювало 118 банків. Протягом 2014-2015 рр. під юрисдикцію Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) потрапили 68 банків, 64 з яких на даний момент знаходяться в стадії ліквідації, у трьох введена тимчасова адміністрація, а один проданий інвестору. Серед закритих банків – великі українські гравці банківського сектора: «Дельта банк», «VAB-банк», «Надра» [6]. Підкреслимо, що Кабінет міністрів України прийняв рішення про націоналізацію КБ «Приватбанку», який 18 грудня 2016 перейшов у стовідсоткову власність держави. Проте події п'ятого етапу, знову ж таки, є наслідком внутрішніх політичних проблем, а не фінансової глобалізації як такої.

Список літератури

1. Онищенко Ю. І., Борисевич В.С. Етапи трансформації банківської системи України // *Економіка і суспільство*, 2016. Вип. №7. С. 805-812.
2. Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. – К.: Поліграф книга, 2000. 512 с.
3. Masharsky, A., Azarenkova, G., Oryekhova, K., Yavorsky, S. Anti-crisis financial management on energy enterprises as a precondition of innovative conversion of the energy industry: case of Ukraine. *Marketing and Management of Innovations*, 2018. № 3, 345-354.
4. Samorodov B., Maslova A., Mysienko O. Evaluation of investment projects effectiveness in a bank's activity // *Економічний часопис-XXI*, 2014. № 9-10 (1). Р. 98-101.
5. Сосновська О.О., Житар М.О. Вплив фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури // *Економіка і організація управління*, 2019. № 3 (35). С. 39-50.
6. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]: <http://www.bank.gov.ua>.
7. Iryna G. Lukianenko, Pervin A. Dadashova. Monetary and Fiscal policies interaction in Ukraine // *Актуальні проблеми економіки*, 2016.- №5(179). Рр. 295-307.
8. Мельник В.М., Житар М.О. Роль, особливості та напрямки фінансової архітектури національної економіки // *Бізнес Інформ*, 2019. № 8. С. 175-181.